

The Project Gutenberg eBook of ¡Caiñgat Cayo!, by Fr. José Rodríguez

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: ¡Caiñgat Cayo!

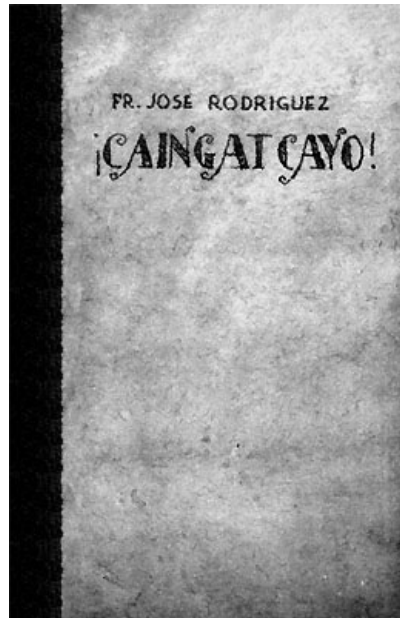
Author: Fr. José Rodríguez

Release date: April 10, 2006 [EBook #18141]

Language: Tagalog

Credits: Produced by Tamiko I. Camacho, Pilar Somoza, Jeroen Hellingman and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ¡CAIÑGAT CAYO! ***

Transcriber's Note: The following collector's foreword is being included in this edition although it does not form part of the original publication.

"This pamphlet was distributed almost for free in 1888 to malign Dr. Rizal and his writings. The author is a Spanish priest of the Augustinian order.

On August 3 of the same year, Marcelo H. Del Pilar writing under the name "Dolores Manapat" wrote a pamphlet in answer to Fr. Rodríguez's work which he entitled "KAIIGAT KAYO" (Be slippery as an eel).

It could be said that the malicious work of Fr. Rodríguez became the spark that ignited and destroyed the power of Spain over the Philippines.

J.C. Balmaseda-J.C.B."

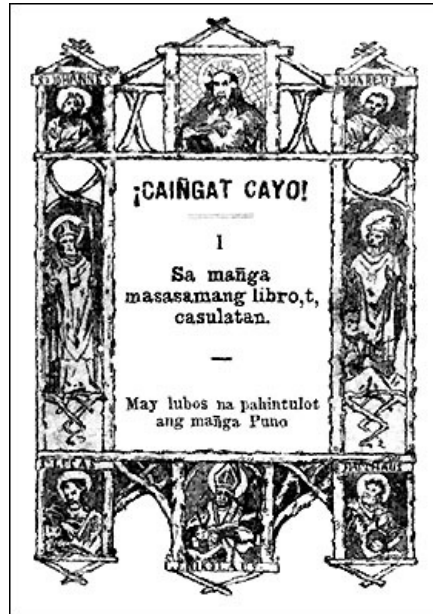
Paalala ng nagsalin: Ang sumusunod na pasimula ng taga pag-ingat ng libro ay isinasama sa edisyong ito bagaman hindi kasama sa orihinal na pagkakalimbag.

"Ang polyetong ito'y ipinangalat nang walang bayad halos noong taong 1888 bilang paghamak kay Dr. Rizal at sa mga akda nito. Ang may katha ay isang paring kastila sa pangkat ng mga agustino.

Noong ika-3 ng Agosto ng taon ding yaon, ang polyetong ito ay tinugon ni Marcelo H. del Pilar sa isang polyeto ring pinamagatan namang "KAIIGAT KAYO" na may lagdang "Dolores Manapat".

Masasabing ang 'kalikutang' ito ni Fr. Rodriguez ay siyang naging titis na nagsiklab at siyang pumugnaw sa Kapangyarihan ng Espanya sa Pilipinas.

J.C. Balmaseda-J.C.B."

¡CAIÑGAT CAYO!

I

Sa mañga masasamang libro,t, casulatan.

May lubos na pahintulot ang mañga Puno

Ang librong ito,i malilimus sa halagang **isang cuarta** ang isa; sa halagang **sangsalapi** ang sangdaan, at sa halagang **apat na piso** ang sanglibo, doon sa Asilo de Huérfanos sa Guadalupe, sa bayan nang san Pedro Macati, provincia nang Mainila.

Ang sulat na hinġi ay ipadala sa P. Director cun sa Hermano Inspector nang Asilo, at bahala sila magpadala sa ituturong padadalhan sa Mainila.

Pequeña Imp. del Asilo del Huérfanos 1888.

CAIŃGAT NGA CAYO sa manġa masasamang libro,t, casulatan, sapagca,t, dapat ninyong tantoin na may isang cautusan ang santa Iglesiang Ina natin na *ipinagbabaual ang pagbasa nang manġa masasamang libro,t, casulatan, pati nang pag-iinġat at pagcacalat noon; at ipinag-uutos pa na ang sino mang magcamayroon nang gayong libro,i, ibigay agad sa manġa Puno nang santa Iglesia, sa Confesor cun sa Amang Cura caya; at cun sacali,t, di maibibigay ay sunuguin man lamang tambing*. At ang utos na ito,i, mahigpit na di sapala, na cun di ninyo ganapin ay icapagcacasala ninyo nang casalanang daquila, at cun magcaminsa,i, maguiguing *excomulgado* pa cayo dahil sa pagbasa noon. Caya cun cusain ninyong basahin ang isang librong natatalastas ninyong **baual** nang santa Iglesia ay magcacamit cayo nang casalanang daquila, at cun sa saui ninyong palad ay abutin cayo nang camatayan sa gayong calagayang ay mapapacasama cayong magpasaualang hangan.

Páhiná 1

Ang manġa Puno nang santa Iglesia, sa macatouid, ang santo Papa at ang manġa Poong Cardenal na pinatungculan niya, sampon nang manġa Guinoong Obispo, ay mayroon silang capangyarihan macapagbabaual nang balang mamasam-in nilang librong icasasama nang manġa calolouang quinacalinġa nila; at caya nġa catungculan naman nang baua,t, sino mang cristianong sundi,t, ganaping lubos ang canilang manġa utos tungcol dito.

Páhiná 2

Páhiná 3

Ang balang minamasama,t, ibinabaual nila,i, tinatandaan nama,t, isinasacay sa isang *librong pinacalistahan* nang manġa librong bual at masasama. Nġuni,t, palibhasa,i, hindi mangyayaring mabalitaan nila,t, maquita ang lahat na manġa masasamang librong ipinagcacalat sa sangcacristianohan; na caya,t, di naman mangyayaring matanġing maipagbaual na lahat; at sa cabila nama,i, cun itulot na basahin hangan di tanġing ipagbaual ang manġa gayong libro,i, macasasamang lubha sa manġa caloloua; dahil dito,i, ang santa Iglesia, ang manġa nasabing Puno baga nang santa Iglesia, upang mahadlanġan hangan macacayanan din lamang, ang gayong manġa calaguim-laguim na capahamagan, ay mayroong ibinigay sa atin nang manġa *utos na paraang pagcacaquilanlan* nang manġa libro, na, cun di pa tanġing ipinagbaual, ay dapat nating parahing *baual*; at cun sacali,t, basahin ay ipagcacasala natin nang casalanang daquila, na para rin cun basahin ang tanġi nang ipinagbaual.

Páhiná 4

Isusunod co nġang sasaysayin dito ang manġa panġulong *utos na paraang* aquing sinabi, at nang mapagquilala mo, guiniguilio cong bumabasa nito, ang dapat mong asalin tungcol dito sa lubhang mahalagang bagay na icaliligtas nang caloloua mo sa capahamacang ualang hangan.

Páhiná 5

II.

ANG CAUNAUNAHA,i, *baual ang lahat na manġa libro sa Santong Casulatan na inihulog nang manġa ereje sa uicang castila, cun sa uicang tagalog, cun sa alin mang uica; cun sacali,t, cristiano man ang maghulog ay cun ualang pahintulot ang manġa Puno*.—Caya nġa ang lahat na manġa libritong hanġo sa santong Sulat sa bagong Testamento, na ipinagcacalat na limbag sa Oxfort at sa Hong-kong sa uicang castila at cun magcabihira,i, sa tagalog, ay pauang **baual**; sampon niyang manġa Evangeliong uicang castila cun tagalog caya, na iniinġatan nang marami, cun isinasabit sa liig na parang anting-anting, ay **baual** din naman.

Páhiná 6

ANG ICALAUUA,i, *baual din ang manġa librong sadyang nagtutucoy, nagsasalita, cun nagtuturo caya nang calibugan, cahit doo,i, ualang nahahalang maling aral cun erejía caya*.—Alinsunod dito,i, bual iyang lahat na manġa palasintaha,t, auit at *corridong* paraparang mahahalay, na totoong quinauiuilihang basahing nang caramihang manġa tagalog, lalaqui man at babayi man. ¡Daming ba pa nang manġa nanġapapanġanyayang caloloua dahil dito sa manġa tampalasang auit at palasintahan! Cun touirin ninyong mabuti ay agad matatalastas na ang pagcapanġanyaya nang di mabilang na manġa bagong-tauo,t, dalaga,i, nagmula sa pagbasa nitong manġa **baual** na auit at palasintahan.

ANG ICATLO,i, *baual naman ang manġa devociones cun tauaguin, ang manġa panalanġin, at manġa casulatang quinapapalamnan nang manġa panġacong sinunġaling, na di umano,i, ang manġa gayo,t, gayon ay ualang di pangyayari*.—Caya nġa,t, alinsunod dito,i, iyang manġa **panalanġin**, at iyang manġa **casulatan** na di umano,i, nalaglag sa Lanġit, at nasumpunġang nacababao sa *santo Sepulcro, sa altar cayang pinagmimisahan nang santo Papa*, at iba,t, iba pang ganito na ipinalimbag sa manġa panahong ito sa uicang castila ma,t, sa uicang tagalog, at ipinagcacalat na mainam nang manġa alagad nang demonio, ay pauang **baual**, at ipagcacasala nang sino man ang pagdarasal at ang pagbasa noon, pati nang pagcacalat at pagiinġat niyon.

Páhiná 7

ANG ICAPAT ay *baual din naman ang lahat na manġa libro, manġa munting fojas, at munti man manġa casulatang nagtuturo nang panghuhula, panggayuma, pangculam, at iba,t, iba pa*.—

Páhiná 8

Ayon dito,i, ipinagcacasala ang pagbasa,t, pag-iinġat ang manġa **lunario**, cun tauaguin nang iba; at iyang lahat na manġa casulatang iniinġatan nang manġa hanġal na ualang namumuanġan; na marahil cun caya iniinġata,t, pinaniniualaang ay di umano,i, sulat yaon nang manġa *matatanda*, na manġa hanġal pa sa canila.

ANG ICALIMA,I, *bawal na lahat ang manġa libro na hangan sa taon 1584 at hangan nġayo,i, nilimbag ó lilimbaging ualang itinuturong panġalan nang sumulat ó cumatha, nang nagpalimbag, nang pinaglilimbagan, pati nang panahong ipinagpalimbag; at cun sacali ma,t, may itinuro ang lahat nang ito,i, manġa hindi totoo ang itinuturo, at paconouari lamang; sapagca,t, ito,i, nagpapaquilalang dapat panġanibang may taglay na lico,t masasamang aral na di dapat basahin nang isang cristiano.*—Alinsunod dito,i, ang lahat na manġa auit at corrido, na arao-arao,i, ipinalilimbag na ualang pahintulot, at ualang itinuturong may catha, (na palibhasa,i, iquinahihiya ang sinulat ay di ibig na maquilala) ay paraparang **bawal** na lahat; lalong lalo na,t, ang caramihan niyang manġa auit ay manġa punong puno nang manġa camaliang di naayon sa manġa aral nang santa Iglesia.

Páhiná 9

Gayon din naman iyang manġa libro,t casulatang ipinagcacalat nġayon sa uicang castila at sa uicang tagalog na uala ring itinuturong may gaua,t, may palimbag; at ang laman niyon ay pauang *cabulaanang* laban sa señor Arzobispo at sa manġa Pareng religioso, na pati nang manġa cagalang-galang na manġa Madre religiosa, ay di rin quinaalang-alanġanan nang tampalasan nilang pluma, ay ang lahat na ganiyang manġa libro,t, casulatan ay **bawal** na basahin, at ipagcacasala nang daquila ang pagbasa,t, pag-iinġat noon, at lalong lalo na ang pagcacalat.

Páhiná 10

PAUANG CABULAANAN, uica co; sapagca,t, cun mapatotohanan nila sana ang canilang manġa sinasabi ay hindi nilang ipagmamacahiyang maalaman ang canilang manġa panġalan; at cun totoo sana ang laman niyang manġa carimarimaring sulat ay ualang sucacacot ang may catha man, ang lumimbag man, ó ang nagpapalimbag, at nagpapacalat caya, cahit sila,i, ipaghabla,t, isacdal sa Justicia nang manġa pinararatanġan nila nang gayong manġa casamaan. ¡Tunay nġa pala na ang manġa nagcacalat nang manġa gayong sulat na ANÓNIMO (ualang panġalan) ay sucacacot ipaquibilang sila sa manġa tauong ualang hiya!

Páhiná 11

ANG ICAANIM ay *bawal ang lahat na manġa librong sulatin cun ipanġalat, na ang taglay na laman ay manġa maling caisipa,t, manġa aral na laban sa pinasasampalatayanan sa atin nang santa Iglesia.*—Gaya nanġa baga nang librong catha nang **Dr. Rizal**, na ang panġala,i, **Noli me tangere**, na pinupuri,t, binabasang ualang agam-agam nang maraming natuturang cristiano, baga ma,t, sa pagbasang ito,i, nagcacacat sila nang casalanang daquila; sapagca,t, ang nasabing libro,i, punong puno nang manġa **erejia,t**, manġa aral na laban sa ating santa Religión. Halos sa baua,t, fojas at sa baua,t, talata ay may mababasa roong manġa *sabing sinunġaling, manġa udyoc na capangahasan, manġa nacamumuhi,t, mahalay na iparinġig sa manġa tunay na cristiano, manġa paglalapastanġan sa manġa cagalang-galang na Puno nang santa Iglesia at sa caramihang cristiano, manġa pagsisiphayo sa Dios, manġa camangmanġa,t, cahunhanġang humihicayat sa pagcampi sa tacsil at sucab na si Lutero at sa iba pang manġa ereje, manġa aral na lubhang lihis at manġa erejia,t tunay; ano pa,t, hangan sa umuudyoc upang houag sampalatayanang may Dios.* Ang lahat nang ito,i, pauang mababasa diyan sa tampalasang libro, at caya **bawal** na basahin, at ang pagbasa noo,i, isang lubhang mabigat na casalanan. At ang may catha noon, ang **Dr. Rizal** baga, cun taimtim sa caniyang loob ang manġa sinulat niya sa nasabing libro at hindi pa niya pinagsisisiha,t, tinatalicdan, ay dapat na ariin siyang **tacsil at tampalasan sa Dios, ereje at excomulgado**.

Páhiná 12

Páhiná 13

Tingni, manġa guiniguilio cong tagalog, tingni,t, masdan itong cauaaaua capoua ninyong tagalog, na pinupuri nang marami sa inyo na parang ualang capara sa carununġan; ualang dao ga sino si RIZAL; di umano,i, *capurihan* dao nang lahi ninyong tagalog, na sucacacot ninyong ipagparanġalan. ¡Ay sa aba co! At lalong catampatang sabihin, na sucacacot inyong ipagmamacahiya ang gayong cahabag-habag na bulag na loob; sapagca,t, siyang CAUNAUNAHANG tagalog na cusang gumamit nang caniyang camay sa pagsulat nang manġa cacacot-tacot na catampalasan sa Dios, sa ating santa Religión cristiana, at sa manġa sinasampalatayanan natin.

Bucod pa sa siya,i, tampalasan, ay HANġAL pa naman sa madlang bagay; sapagca,t, cun siyasatin ang pagcagaua nang nasabing libro,i, isip ninyong hindi ang camay nang may bait na tauo, cundi ang paa nang isang mangmang ang isinulat noon; at halos sa lahat nang fojas ay mapagmamalas na ang gumaua,i, *hanġal na hanġal* sa paghahanay nang masanghayang pananalita, lalong lalo na sa uicang castila; ang totoong tanġing matatanghal doon ang sino man ay ang isang sucacacot at tacsil na pagcapoot niya sa ating santa Religión at sa España.

Páhiná 14

ANG ICAPITO,T, CATAPUSA,I, *bawal ang lahat na manġa librong malaqui ma,t, maliliit, ang manġa munting calat na casulatan, ang manġa diario, at balang nang sulat na ang laman ay lumalaban sa manġa aral nang santa Iglesia; ang tanang casulatang nagpupuri sa manġa camaliang hinati,t, sinala nang santo Papa, gaya nang manġa sinala ni Pio IX sa caniyang casulatang padala sa sangcacistianohan, nang 8 de Diciembre de 1864; ang balang nang sulat na cumucut-ya sa manġa Santong guinagalang nating sa manġa altar, cun nagsasalita caya nang manġa cabulaana,t, ipinataratang sa canila nang manġa gaua, manġa uica,t, manġa acalang di ucol sa cabanalan; ang lahat nang manġa librong nanunuya sa manġa Sacramento,t, sa manġa ugaling paraang na ipinag-uutos nang santa Iglesia sa pagmimisa, pagdarasal, at sa iba,t, ibang manġa gauang magaling; at sa cauacasa,i, ang dilang casulatang sa conouari ma,t, di conouari ay cumacampi sa manġa camaliang aral na laban sa pananampalataya at sa manġa mabanal na asal.*—Laban dito sa cautusang itong bigay nang santo Papang si Pio IX, upang masaula ang manġa

Páhiná 15

cristiano sa pagbasa nang m̃ga masasamang **diario**, ay hindi lamang nagcasala ang mañga bumabasa nang balang na sa mañga nasabing casulatan, cundi pa naman ang nañgacacatulong sa pagpalimbang at sa pagcacalat, gaya baga cun *limbaguin, ipagbili, bilhin, pasulat*, at iba pa.

Páhiná 16

Ang pitong utos na ito,i hañgong lahat sa libro nang **INDICE** sa naturang casulatan ni Pio IX na dapat nating talimahi,t, ganapin, cun tunay nating ibig na mapacagaling.

III.

Bucod pa sa rito,i, cun caya gayon ang ipinag-utos nang santa Iglesia sapagca,t, ito,i, *utos din naman nang Dios, na turo sa atin nang catutubo nating bait*; na cahit di ipagbawal nang santa Iglesia, at mauala man ang **listahan** nang mañga librong bawal na, at cahit di nagcaroon nang mañga *utos na paraang pagcacaquilanlan* nang mañga masasamang libro, ay nagtuturo sa atin ang catutubo nating bait *na di dapat basahin ang mañga gayong librong masasama*. At sa catunaya,i, magsabi ca sa aquin: ¿di caya baga mabigat na casalanang laban sa icalimang utos nang Dios ang cumain cun uminum caya nang lasong icatatapus nang sariling buhay, at icamamatay nang ating catauan? Ay ano ¿di caya baga lalong mabigat na casalanan ang cumain nang lasong icatatapus nang buhay nang atin caloloua, na icamamatay baga niya dahil sa pagcauala sa caniya nang pananampalataya? Diyata,i, pinatotohanan co sa iyo na ualang mabisang lasong icamamatay nang ating catauan na sucacat mapara sa lasong taglay nang masasamang libro; lasong sacdal nang bisa sa icasisira nang pananampalataya,t, icamamatay tuloy nang ating caloloua; lason ñgang camatay-matay na capag nahahalata nating nasisilid sa ano mang casulatan ay catungculan nating pañgilagan, at cun dili,i, magcacamit tayo nang mabigat na casalanan cun ituloy nating basahin. Caya ñga ualang maimatoid ang maraming bumabasa nang mañga librong limbag ma,t, sulat camay, gaya nang mañga cay **Rizal**, na ang itinututol nila,i, di pa **ipinagbawal**; sapagca,t, cun di pa tañging ipinagbawal, ay **bawal** na talaga, ayon sa mañga cautusang sinasaysay na; at bucod pa sa rito,i, capag naquiquitang may lason nang mañga *erejía* at mañga lisiyang aral ay ipinagbawal nang catutubo nating bait, na nagpapaquilala sa ating yao,i, utos nang Dios. Sucacat na lamang na sabihin sa iyo nang Confesor ó nang ibang mabait na Sacerdote, cun nang iba pa mang tauo na nacacaalam, at cahit icao man ang macamasid na ang gayong libro,i, masama, at pagdaca,i, dapat mong bitiuat,t, ibigay sa iyong Confesor cun sa iyong Amang Cura, at cun dili caya ipagatong mo sa apoy; sapagca,t, cun pabayaan mo muna sa bahay may pañganib na mabasa; at *ang cusang lumalagay sa pañganib ay diyan siya mapapañganyaya*, uica nang Dios Espiritu Santo. Caya ñga, cristianong bumabasa nito, ay houag cang paraya sa iyong sarili, na gaya nang ibang marami na ang acala,i, hindi totoong nacacapahamac ang pagbasa nang mañga masasamang libro; sapagca,t, hindi masama lamang, cundi casamasamaan ang quinasapitan nang sumusuay sa mañga utos na ito. ¡Ay capatid co! Sinong macapagsasalaysay nang mañga casiraang nangyayari sa mañga caloloua dahil sa pagbasa nang mañga masasamang libro? Ang uica nang P. Doctor Sardá: «na ang isang masamang librong may taglay na mañga tacsil na udyoc, cun mañga mahahalay ang halimbaua ay higuít ang casamaan sa mapagcanulong caibigan, higuít ang cahunghañan sa mahunghañan na maestro, at lalong dapat capootan sa magdaraya,t, mapaghibong tauo. Ualang imic-imic, at di nañgadaramdaman ay unti-unting binabagbag ang puso, inililigao ang lalong matalinong isip, sinisira ang lalong maayos na cabaitan, hinihila ang calooban sa mañga lisiyang asal, pinupucacao ang mañga mahahalay na pita, pinapaniniig sa maruruming gaua at malibughaang casalanan». ¿Ano caya ang dahil na yaong binatang dating mabait at masunurin sa magulang ay ñgayo,i, naguín mapagyabang at ualang cahihiyan? Cun ano,t, yaong dalagang dating masayang loob at mahinhing asal ay ñgayo,i, laguing namamanglao at caguitla-guitlang ugali? Cun sino ang nagnacacao sa canila nang cabaitan, nang cahinhinan, nang casayahan nang loob, sampon nang casiglahan nang canilang catauan? ¡Ay sa aba co! Yaon palang tampalasang libro, yaong mahalay na auit, yaong carumal-dumal na palasintahan, yaong maruruming tula, na paraparang pinatutuloy sa bahay nang ualang pag-iiñgat na magulang! ¡Ay sa aba ninyo, mañga magulang! at cayo ñga ang hihiñgang sulit nitong mañga casiraang iquinapapahamac nang di mabilang na mañga masasama na di ninyo pinalalayo sa inyong bahay at sa camay at mata nang inyong mañga anac! Sapagca,t, maniuala cayo,t, dili, ay uuliting cong sabihin ang sinabi co nang madalas: *Ay nagcacasala nang daquilang casalanan ang sino mang cristiano, na baga ma,t, natatalastas niyang bawal, ó dapat man lamang ipagbawal, ay bumabasa nang mañga tampalasang libro. At di lamang nagcacasala ang bumabasa nang mañga librong yaon, cundi pa naman ang nag-iiñgat, sapagca,t, utos nang santa Iglesia na ibigay sa mañga Puno, cun dili caya,i, sunuguin. At nagcacasala rin nang daquila ang magpahiram sa ibang ualang pahintulot sa pagbasa nang masasamang libro.*

Páhiná 17

Páhiná 18

Páhiná 19

Páhiná 20

Páhiná 21

Páhiná 22

IV.

Alinsunod dito sa mañga sinabi co magpahañgan ñgayo,i, marahil nasain mo, cristianong bumabasa, ang ilang malinao,t, tapat na hatol, na parang pinacareglang aalinsunurin; na cun sundin mo naman ay macapañgiñgilag ca sampon nang iyong mañga casambahay, mañga caibigan nama,t, caquilala, sa mañga daquilang pañganib na laguing nasusumpuñgan sa pagbasa nang mañga masasamang libro. Isasaysay co ñga sa iyo ang mañga inaacala cong lalong

Páhiná 23

quinacailanĝan at lalong bagay sa pagtatamo nang ninanasa nating paquinabang.

UNA-UNA. *Capag banta mong bumili cun bumasa nang anomang libro, munti ma,t, malaqui man, nang diariong may manĝa lamina,t, uala, nang auit man, tula man, maguing limbag maguing sulat camay, ay bago mong bilhin ó basahin ay dapat mong usisain muna cun baul, cun dili caya; ó cun dapat maguing baul sapagca,t, masama.*—Ang pag-uusisa nito,i, nacacailanĝang siyasin mo cun ang librong bibilhin ó babasahin ay natatamaan nang alin man sa manĝa *pitong utos na paraang pagcacaquulanlan* nang manĝa librong dapat na ipagbaual, na **baual** na talaga; at ang lalong maigui sa lahat ay magtanong ca sa Confesor, cun sa Cura caya, cun sa canino mang banal na sacerdote; at ang paraan na ito,i, lalong magaling, sapagca,t, malalayo ca sa panĝanib nang pagcacamali.

Páhiná 24

ICALAUA. *Dapat mong tandaang pinacalandas di dapat sinsayan ang houag bumili, at houag bumasa nang ano mang libro, auit, at casulatang uala sa unang fojas na MAY LUBOS NA PAHINTULOT ANG MAÑGA PUNO.* Sapagca,t, ang ayao huminĝi nang pahintulot sa manĝa Puno ay marahil hindi cristiano, at cun ganoon sucat nang ipaquibilang sa manĝa **baual** ang quinathang libro; at cun cristiano naman, at ayao huminĝi nang pahintulot ay hayag siyang souail na cristiano, at masapantahang magtuturo nang camalian.

Páhiná 25

Tanto cong magaling na yaong ibang libro,i, di nagcacailanĝan nang pahintulot, at nang mailimbag; at mababasa nĝa cahit uala ang gayong pahintulot; datapoua,t, sang-ano man ang pag-iinĝat tungcol dito,i, alanĝan pa; sapagca,t, sa casamaang nang manĝa panahong quinalalagyan natin ay pati sa manĝa librong di nagcacailanĝan nang pahintulot, cun magcabihira,i, iguiniguiit din ang manĝa erejia at manĝa lisiyang aral: caya nĝa cailanĝan din sumigao na ualang tugot: *¡Cainĝat cayo sa manĝa masasamang libro,t, casulatan!*

Páhiná 26

Napagunaua mo na marahil, na sa toui cong sinasabing cailanĝan ang *pahintulot nang manĝa Puno*, ang tinutucoy cong manĝa Puno ay ang sa santa Iglesia, ang Santo Papa bago at ang manĝa Poong Obispo, palibhasa,i, sila na lamang ang macahahatol nang cagalingan at casamaan nang ano mang libro.

ICATLO. *Cun totoong totoo,t, ninanasa mong houag magcamali dito sa daquiang bagay na ito, ang lalong mabisang paraan, na nasasaclauan nang lahat na manĝa ibang paraang iyong mapipili, ay ito nĝa:* NA HOUAG CANG BUMILI, AT HOUAG BUMASA NANG ANO MANG LIBRO, DIARIO, AUIT AT ANO MANG CASULATAN NA DI CA **maquipagsanguni** MUNA SA IYONG CONFESOR, SA IYONG AMANG CURA, CUN SA IBANG BANAL NA SACERDOTE. *At ito rin ang dapat mong ipasunod sa iyong manĝa nasasacupan.* Sapagca,t, doon pa sa manĝa librong hindi masama, at may pahintulot ang manĝa Puno sa paglimbag, ay marami rin ang di mo nararapat basahin, sapagca,t, marahil macasasama sa iyo; at caya ualang macapaghahatol sa iyo nang tapat gaya nang manĝa may catungculang magsaquit sa icagagaling nang iyong caloloua.

Páhiná 27

Sundin mo nĝa, guilio cong cristiano, itong manĝa bilin co sa iyo, at ipasunod mo naman sa iyong manĝa nasasacupan, at hindi ninyong icapapanĝanyaya ang manĝa masasamang casulatan. At cun sacali,t, dala nang di ninyo carununĝan nang dacong arao ay may pinatuloy cayo sa inyong bahay na manĝa librong masasama ay inyong pagsicapang hanapin, ay dalhin ninyo agad sa Amang Cura cun sa Confesor, na ito nĝa ang lalong magaling; nĝuni,t, cun di ninyo magagaua ito,i, sunuguin ninyong tambing. Sunuguin, sunuguing ualang aua,t, hinayang sa salaping ibinili niyong manĝa libro, at nang houag cayo,i, masunog sa infierno dahilan sa canila.

Páhiná 28

¡Ay capatid co! cun tularan mo sana ang magandang halimbauang ipinaquita niyaong isang babaying *nanĝanĝalacal nang libro*, ayon sa sinasalita ni P. Mach sa caniyang librong «Tesoro del Catequista»:

Nang malapit nang mangyari yaong balitaa,t, malaquing pagcagulo doon sa caharian nang Francia, ay may isang babaying *nanĝanĝalacal nang libro* na dinatnan nang balita, na si P. Borgar (Beauregard) ay lubhang mariquit na magsermon, na caya nĝa hinahanĝaan siya nang lahat na taga Paris. Dala nang balitang ito,i napasa simbahan nang Nuestra Señora de Paris ang nasabing babayi, at gayac siyang maquiquinyig nang panĝanĝaral nang Pareng yaon; at nagcataon naman na ang manĝa sinasabi nang Pare noong gabing yaon ay pauang nauucol sa manĝa masasamang libro. Ang naturang babayi, bago ma,t, tintima,t, may puri, ay nagbibili nang manĝa librong laban sa ating santa Religión at laban din sa magagaling na asal. Anaqui nabulagan siya nang casaquiman sa salapi, gaya nang pagcabulag nang maraming naglalaco,t, nanĝanĝalacal nang manĝa *mahalalay na palasintahan, auit, corrido at iba,t, iba pang manĝa masasamang casulatan*, at di nila inaanumana ang manĝa casalanang di mabilang na quinacamtan nila, at ang manĝa quinacamtan nang iba dahilan sa canila. Nĝuni,t, ang babaying yao,i, dahil sa panĝanĝaral nang Pare ay iminulat niya ang mata nang caniyang isip, caya,t, napagquilala, na ang manĝa tampalasang librong lumalaban sa santa Religión, at umaaquit sa maruruming hilig nang catauan, ay parang bucal nang camatay-matay na lasong sumisira sa caloloua,t, puso nang tauo; at ang manĝa nagpapalimbag, nagbibili, cun tumutulong sa papaano mang paraan nang pagcacalat sa manĝa gayong libro ay catulad nang manĝa manglalason; at darating ang arao, at sila,i, hihinĝan nang Panĝinoong-Dios nang mahigpit na pagsusulit sa manĝa caguluha,t, casalanang nangyari dahil sa canila. Halos di nĝa magcasiya sa loob nang babaying yaon ang sisi sa sarili, at napag-unaua na ang panĝanĝalacal niya,i, lubhang di carapat-dapat sa isang calolouang may iniinĝatan pang cahihiyan at pagquilala sa Dios; caya nĝa,t, minabuti niyang lisanin magpacailan man ang paghahanap buhay na yaon. Nang matapus ang sermon ay tinunĝo niya ang bahay nang Pare, at nagsabi sa caniya nang ganito: *Aquin napagquiquilala, Ama co, ang cadaquilaan nang aquing pagcacasala sa pagbibili co nang manĝa*

Páhiná 29

Páhiná 30

masasamang libro; n̄guni,t, yayang minulan na ninyo ang paggamot sa aquing caloloua,i, lubusin ninyong pagcagalingin: pumaroon po cayo sa aquing tindahan, tignan ninyo ang man̄ga librong naroroon, at sunuguin po ninyo ang lahat na mamasamain ninyo. Sang-ano man ang maguing capan̄galuguihan co, at mauala man sa aquin ang lahat cong man̄ga tinubo, ay mamagaanin cong lahat, houag lamang mapacasama ang aquing caloloua. Pinuri ni P. Borgar ang gayong magandang banta, at nan̄gacong tutulongan siya sa pagganap nang caniyang ninanasa. Quinabucasa,i, naparoon siya, ibinuod ang man̄ga masasamang libro,t, itinuro sa babayi, na quinuha nito,t, isinugbang lahat sa isang malaquing siga na caniyang inihanda. Ang halaga nang man̄ga sinunog na libro,i, mahiguit dao sa sanglibo,t, dalauang daang piso; at magmula noo,i, pinagtitchahan niyang mahigpit na hindi na magbibili nang man̄ga ibang libro, cundi yaon lamang macapagpapagaling sa man̄ga caloloua.

Páhiná 31

¡Tularan nua itong magandang halimbaua nang man̄ga **sederang** naglalaco nang man̄ga bagay bagay na auit at masasamang libro! Tularan mo rin n̄ga, guinigulio cong bumabasa, cun sacali,t, sa man̄ga nacaraang arao,i, di ca nagpacain̄gat capara nitong babayi; at tungcol sa haharaping arao ay houag cang lumihis munti man sa man̄ga itinuro sa iyo dito sa libritong ito. At isinasamo co pa sa iyo na ipaquilala mo ang libritong ito sa iyong man̄ga hinlog, man̄ga catoto,t, man̄ga caquilala, at nang sila nama,i, gumanap nang man̄ga bilin dito: at cun magcaganoon ay mahahadlan̄gan ang marami sa man̄ga capahamacang dala nang masasamang libro,t, casulatan.

¡Loobin nua nang catamis-tamisang Puso ni Jesús at nang calinis-linisang Puso ni Maria, sampon nang maloualhating Poon san José, na pagpalain nila,t, gauaran nang mahal nilang bendición itong munti cong pagod, upang mapaquinaban̄gan nang man̄ga caloloua, at mapatungcol na lahat SA LALONG CAPURIHAN NANG DIOS. Siya nua.

Páhiná 32

Fr. José Rodriguez

Religioso sa Orden ni san Agustin.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ¡CAIÑGAT CAYO! ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C

below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.